

III.

(Folytatás.)

Mielőtt, a' felvett időrend szerint, a' Hírlapi Szemle' eddigi folyamatát állítanánk olvasóink elébe; nem lehet annak legújabb (65-d.) számát előre meg nem ismertetnünk, mellyben Csató egy, e' folyó cikkelyünk' első szakasza (Figy. 30. sz.) ellen pendített oratiunculával akarná megmutatni, hogy a' factum nem factum, 's hogy axiómát is lehet czáfolni. 'S szeszélyének e' legifjabb gyermeke különösen alkalmas azon író' tacticáját bélyegezni, ki magát hívatottnak érzi „az írók' egész serege 's a' publicum' egy része“ nevében praeceptorí pálczáat forgatni felettünk, kik, úgy hozván magokkal az érdekek, kegyét többé nem bírjuk.

Halljuk tehát az ítéletet! „E' cikkely — „az Athenaeum miatti zajgások“ — ama' kellemetes és gyönyörködtető „bunkós modorban“ van írva, és... saját megkülönböztetésül, a' gorombasághoz igen szépen csatolja a' pletykát, és szintazon mértékben sértő, mellyben unalmas“. — Még be sem fejezett cikkelyünk sokkal frisebb emlékezetben van olvasóink előtt, hogysem a' „gyönyörködtető“ és egyszersmind „unalmas“, a' „goromba és sértő“ praedicatumokra, a' bunkós modor és pletykára észrevételt kellene tennünk; 's akármit mondanak némellyek, kiknek lelkesmerete kevésbbé tiszta, mi ez ítéletet bátran felebb viszzük — a' közönség elébe. Csak az „unalmas“ra tesszük azon megjegyzést, hogy vannak igenis tárgyak, mellyekről mulattatólag nem lehet, vagy legalább nem kell szólni. Ha Csátónak az tetszik, ha az ő részén a' nevetők vannak, legyen bár! mi azt ohajtottuk mindenha, hogy azok pártoljanak, kik meggyőződést akarnak: 's féltő, hogy a' Csató' nevetői majd ki fogtak fogyni a' nevetés' ingeréből, midőn a' gondolkodó olvasó mellettünk meg fogott győződni. Ha Csátónak az tetszik, ha a' dráma' folytatja alatt nyer tapsokat, nekünk az, ha annak befejezése után fogtunk méltókká találtatni a' helybenhagyásra. 'S tudtuk, hogy Csató' eszének cabrioletje sebesen és könnyen elgördül minden apró kavics felett, 's hogy ezt — ha a' kocsis ügyes — nézni mulatságos lehet; csak hogy az majd egy nagyobbacska gö-

röngyön szintolly könnyen fel is fordulhat, a' mi ismét mulatságos: midőn másfelől, csupa adatokkal, tehát dolgokkal, megrakott társzekerünk' menetelét nézni, lehet hogy unalmas, de kinek dolgok kellenek 's nem kocszi, annak jobban fog tetszeni a' társzeker, mint az üres cabriolet, mellyben legfelebb is Csató ül. 'S vigasztalásunk, hogy az; amolyan könnyű kis cabrioletbe ütközvén, egy könnyen fel nem dől: midőn az ilyen, ismét nagy könnyen és mulattatólag, a' kerékgyártóra szorúl. A' többire nincs mit mondanunk olvasóinknak.

* * *

Hanem engedje meg Kegyed, drága Csató úr! hogy, valamint Kegyed őszinte volt a' Hírnök' 65-d. számában tartózkodás nélkül kiírni, mint szólott magában hozzánk, midőn az Ath. miatti zajgrások' I. cikkelyét olvasta, mí is hasonló őszinteséggel viseltetvén Kegyedhez, mint ki több évig ezen mi „dúlongó és pártos“ szövetségünknek részvevő és munkás tagja volt: szinte palástolatlan nyíltsággal elmondhassuk Kegyednek, mint szólánk mi magunkban Kegyedhez, midőn az orationculát először olvastuk.

Midőn mi, kedves Csató úr — (bocsásson meg, ha a' bizodalmas Te szólítást nem viszonozzuk, mellyel nem csak szembe, vagy épen világ előtt, de még magunkban is nem mindenkit szólítunk) — midőn mi e' legújabb apostrophéját először olvastuk, azt hittük, hogy Kegyed szívesen kivenné erejükből a' „Zajgrások“ban általunk nem annyira kifejtett, mint kifejtés végett az olvasó' számára összeállított dolgokat; de félvén, nehogy unalmassá legyen, ha dolgokkal, adatok' hasonlítása 's magyarázásával foglalkodik, 's mint a' könnyűnek és mulatságosnak barátja, könnyebbnek és mulatságosbnak ítélvén túl a' valónak határán, koholmányok' fellegein nyargalózni, hová nem mindenkinek szeme hat az ahhoz szükséges üvegek nélkül, — Kegyed így gondolkodott: — „Patvar vigye e' dolgokat! én rá fogom, hogy az nem bizonyít semmit, hogy a' szerecsenek magokat fejérre akarják mosni, hogy az mind bunkó, görömbaság, pletyka stb efféle [hiszen Kegyed' kéziratai közt egy, e' tárgyban igen bő, synonymicon van, mint legújabb munkáiból — a' Hirlapi Szemléből — kitetszik]; é-

rintem aztán a' lexiconi pört, a' Kritikai Lapokat, 's néhány jelesb nevet, péld. Horvát Istvánt, b. Eötvös Józsefet, gr. Mailáth Jánost stb, 's ismétlem — mit már másszor mondtam, de meg nem mutattam, mert a' megmutatás vajmi unalmas dolog, én pedig mulatságos író vagyok — ismétlem, hogy az Athenaeum miatti zajgások csak ama' régi viták' szakadatlan és szükséges folytatása, 's felkiáltok: Itt van egy factum uraim, kérlek igen szépen, tagadjátok el ezt a' factumot; 's itt van egy axióma, kérlek igen szépen, czáfoljátok meg ez axiómát! — ez elmés és könnyű fogással az adatoktól nehéz társzekeret feldöntöm; 's nagy könnyen ki mondom: Íme ők buktak! 's ők bukni fogtak". —

Látja Kd, illy gondolkodását hittük mi, midőn cikkelyét először olvastuk; de csak hamar a' másodszori átolvasás után világos lön előttünk, hogy Kd sem ezt, sem egyebet nem gondolt, mikor ezt az utolsó Szemléjét írta, mert nem volt nyugalma, nem volt lelki ereje gondolkodni. Ez pedig azért nem volt, mert, látja drága Csató úr, Kd még nem sok vizet zavart a' magyar literaturában, Kd még újoncz a' küzdések' piaczn: de koránt sem, mint ha Kd még nem bírált, nem „gázolt“, nem „pasquillisált“ volna: csak hogy Kd ezt a' névtelenség' pajzsa alatt, egy titoktartó szerkesztő' háta mögött tevé; úgy pedig, ha ki tudja, hogy az ellenség' visszarugása [a' Kd' szava] őt nem érheti, mert előtte áll, ki felfogja, vajmi könnyű „gázolni és pasquillisálni“; Kd pedig, mint már többször mondók, mód fölött szereti 's szerette mindenha a' könnyűt. Mert tehát Kd újoncz még, 's minden polemiai tapasztalása az árvíz után kezdődött, midőn a' Kd által is érdemesnek vallott Brassai Sámuel — de kit Kd orthographiájaért „legázolt, lemocsolt, ledorongozott, lesatirisált és pasquillisált“ [engedelem e' szertelen szóbőségért, de mi ezt mind a' Kd' szótárából tanultuk] — midőn, mondók, Brassai Sámuel egy párszor újára koppantott; mi pedig, sokáig nem tartván szükségesnek a' Kd' petulantiajáról tudomást venni, jó kedvünkben néhányszor mégis ejténk egy pár szavacskát a' maga helyén, melly Kegyednek valórokságánál fogva legott az elevenibe hatott — Kd elveszté minden nyugodalmát, emésztése csökkent,

assimilációja olly rendetlen, hogy a' mézből is epét készít; mihez lázas mozgalmak is járulnak, mellyeknek egyik oka a' nyílt harczbani járatlanság 's a' még nem edzett szív' ingerlékenysége, másika a' zavart öntudat' hánykodó állapotja: azóta Kd-et az emlékezet is elhagyta, 1831,2 stb 1836-tal zavarja össze, feledvén, hogy ama' mozgalmakban Kd is veve részt. 'S e' lelki nyugtalanságát előttünk, kik Kd-et olly jól ismerjük, mint a' sekély vizet, elárulta „mosolygásaival“ is: Kd! ki mint nem csak az életből tudatik, hanem a' Hírnökből is, eddig csak kacag-ni tudott, Kd annyira tönkre ment, hogy már csak mosolyogni bír? Hol a' régi kedv és szeszély? Kegyed valóban annyira mester az olvasók' indulatai felett, hogy utóbb még szánakodásra is fogja gerjeszteni.

Látja Kd, e' nyugtalanság oka többi közt annak is, hogy minden lépten nyomon logikai bakokat lö. Így péld. midőn nekünk „bunkós modort, kiméletlenséget, részrehajló bírálatokat és pártos journalisticát“ tulajdonít, hogyan gondolhatja, hogy menekvésünkre ismét a z o n szerhez, t. i. „literatori veszekedésekhez“ folyamodjunk? Vajmi felsült Kd itt gyűszűnyi kis logicájával; mert hiszen a' bunkó, kiméletlenség, részrehajlás és párt nem involválja-e, ha formaliter nem is, szükségképen a' veszekedéseket? 's ha igen, 's ha mi ezeket mindig üztük, mikép mondhatja, hogy m o s t folyamodunk hozzájuk? Illy bakoktól, lám, az úgy nevezett indicium discretivum ó meg, melly nélkül Kd vaudeville 's beszélyei 's párfordított nyelvtanító könyv mellett valahogy csak ellehetett; de polemiában szedje össze az emberfia minden észbeli erejét, ha még olly kicsiny is — mert hogy az ész és elme közt, mellesleg legyen mondva, különbség van, arról tán csak hallott valamit? de e' különbség szerint: Kd-nek kissé félelmes magába szállani, mert aligha nem érzi, hogy az elme, melly Kd-nek jutott, az ész' jóval kisebb adagját már rég felfalta, mellynek gyepelője nélkül, elhibeti édes-Kegyed, az elme oda üget hová neki tetszik, nem gazdájának. A' legfőbb baj pedig az, hogy elméje' kocsisa tárnokával együtt tűnt el, értjük az emlékezetet, mit az is bizonyít, mikép Kd az írók' részéről „egyetemes felzúdulást“ lát ellenünk, feledvén, hogy Munkácsy, Kunoss, Hazucha, Stancsics, Fran-

kenburg és Kegyeden kívül bezzeg sok író van ám még széles Magyarországon, 's hogy ezek vajmi nem zúdultak fel ellenünk, hanem nagy részt kezet fogtak velünk mindjárt eleitől fogva, hogy ezek' száma napról napra szaporodik, úgy hogy már a' hetvenet is meghaladja; hogy ezek közt vannak a' magyar literatura' majd minden csillagai, 's ezek közt volt édes-Kd maga is (nem a' csillagok közt ugyan, de mégis az írók közt, kik e' nevet érdemlik), és csak azóta vált el az Athenaeumtól, mióta új és jövedelmezőbb portefeuilt kapott, 's melly kilépése Kdnek nekünk csak azért elviselhető, mert mind a' mellett is, lapunk az ön saját vallomása szerint is, „belbecsére nézve nincs hanyatlásban“. 'S hogy az emlékezet is elhagyta Kdet, kissé nagy baj, mert ez által történt, hogy valamennyi díszait a' m. literaturának, gróf Teleki József és báró Jósika Miklós, Fáy és Kölcsey, Czuczor és Péczelytől kezdve a' legifjabb lelkes és munkás írókig, kik bizodalmasak voltak az Athenaeum' írói közé lépni, Kd mind kitagadta az írók' sorából, midőn az oratiunculában azt mondja: „hirlapirói pályára lépésünkkor a' íróknak egész serege nyilatkozott ellenünk“; e' szerint tehát az, ki nem nyilatkozott ellenünk, nem is író. Azonban nyugodjék meg! Kdnek itt emlékezet-hiánya valóságos szolgálatot tett, mert midőn azon férfiakat az írók' ama' sorából kitiltá, hol Kd a' maga geniális, humoros, lelkes és elegáns társaival most áll, őket csak megtisztelte, őket maga iránt csak lekötölte.

De Kd historia-literariai ismeretekkel is akarna hetvenkedni, 's 1831, 2, 3, 4, 5, 6-ról petyeg, össze szeretvén kötni a' régivel az újat — ha, t. i., tudná! Ó Kegyed, czukorédes úr! nem vette-e azt észre soha, hogy mindig elég előre nézők voltunk Kdnek csak addig hinni, meddig szemünk látta, 's így vele csak azt közlöttük, mit akár a' Rajzolatok' pesti hírei közé lehele nyomtatni? 'S mégis Kegyed akarja az 1831—6-ki dolgokat tudni 's érteni? mintha ehhez elég volna tudni azt, mi nyomtatva van! Ismét elfelejté, mit a' minap szép együgyűen mégis vallott, hogy a' Kr. Lapok mellett amollyan lógrósak is voltak, kik nem valának mindenbe (mibe?) avatva, 's Kd mégis hánykolódik, mint ha a' legközelebb múlt évek' íróvi-

lági memoirjait akarná megírni! De lám, már az természet' törvénye, hogy az üres hordó jobban kong, 's a' természet' törvényeit meghazudtolni nem lehet, Kegyednek, akar nem akar, kongania kell: csakhoggy aztán az, kinek esze 's emlékezete otthon van, tudja mire vélni e' kongást. Az tudja azt is, hogy azon tizenennyolcz író közül, kiket Kd mint általunk, ki tudja hogyan, bíraltakat hozfel, négy, dolgozóink közé állott, tiz semmi részt az ellenünki zajgásokban nem vett, és csak négy — érti Kd? 18 közül 4 — van a' felzudultak közt: a' többi, új okból, új ellenség [nem szólunk itt milly, és elégséges okból-e?]. Hogy' lenne tehát ez „szakadatlan, természetes és szükséges folytatása azon ingerültségnek és aggodalmaknak, melyeket... 1831 óta... (állítólag) születtünk“?

'S lám, ismét egy kis petitio principii, millyen Kdnél, ki a' logicával, mint a' mulatságos könnyűséggel nem mindig megferő unalmas jószággal, soha sem gondolt sokat, nem épen újság. Mert látja, drága Csató úr, elébb be kell bizonyítani az okot, mielőtt az okozatot abból mutatnók meg; elébb be kelle tehát bizonyítani, péld. mi hárman voltunk-e a' Kr. Lapok' alkotói és fentartói? mi hárman bíráltuk-e ama' tizenennyolcz író? és mennyiben voltak e' bírálatok „igazságatlanok, méltánytalanok, illetlenek, kiméletlenek“ stb? — mert arra hogy a' közönség azt, Kd által úgy oda vetve, higye, Kdnek a' H. Szemle' megindulásaig még jó formán ismeretlen neve korán sem elégséges; — és hogy kívülünk „csak egy két író“ maradt bántatlan: avvagy mind azok, kik 1836-ban az Athenaeum mellé dolgozókul álltak, csak egy ket tö? stb stb. Miket ha be nem bizonyít 's reményljük, hogy utolsó ítélet' napjaig sem fogja: az ezekre épített állítások 's Athenaeumra alkalmazott következtetések is önkényt rognak.

Azonban egyben mégis igaza van Kegyednek, 's mondhatni, épen a' fődologra: az ellenünki zajgások' okára nézve. Kd t. i. azt mondja, hogy „meghamisítva a' literaria historiát, csalfa hallgatással mellőzzük el az egyetlen, igaz okot melly nem egyéb mint: — „az írók' igen nagy részének félelme és bosszúja“. 'S íme! mit mi szerénységből — 's nem csalfaságból —

átallánk kimondani, azt Kd kimondotta *), 's mi ezt köszönjük; de megköszönik-e a' valónak illy meggondolatlan elárulását véden-
 czei, t. i. az Athenaeum ellen zajgók, az u-
 gyan nagy kérdés. Mi legalább a' félel-
 met férfitárhoz nem illő 's a' gyávaság' öntu-
 datára épült indulatnak tartjuk; a' bosszút
 nemtelennek, 's nemtelennek főképp ott, hol
 nem személy, hanem köztárgy' ügye forog
 fenn. — 'S midőn az ellenünk zajgók mindig
 a' leggondosabban igyekezőnek ellenségeske-
 désök' nevezett igaz okait elrejtteni; mindig
 igyekezőnek a' magyar olvasóval elhitetni,
 hogy ők részrehajlatlan, pártatlan, függet-
 len indulattal, nem magok', hanem a' litera-
 tura' ügyeért harcolnak; elhitetni az olva-
 sóval, hogy ez az Athenaeum és Figyelme-
 ző valami káros, valami veszedelmes a' lite-
 raturára nézve, mellytől ezt minden áron és
 fegyverrel meg kell szabadítani — jó ime a'
 hívatlan prókátor, védeni a' szerencsétlene-
 ket 's nagy könnyen kiböfönti, hogy ők —
 nem ügyért teszik mind ezt, hanem szemé-
 lyes indulatból, mert hiszen — ők félnek
 tőlünk! ők bosszút állanak rajtunk!

Azt is mondja Kd, hogy béke lesz, mi-
 helyt mi „a' bunkós modorral, kiméletlenség-
 gel, részrehajló bírálatokkal és pártos jour-
 nalisticával“ felhagyunk. Kd nagyon sokszor
 emlegeti mind ezeket: de egyszer csak-
 ugyan szeretnők, nem általánossága' póznái-
 val a' léghen hadarászva, hanem síkra leszáll-
 va, részletekbe bocsátkozva látni
 Kdet; nevezetesen szeretnénk, ha szépen
 megmutatná 1) kik azok a' lelkes írók,
 kiktől a' Figyelmező pártból levonta az érde-
 met; 2) hol azon derék munkák, mellyeknek
 becsét el nem ismertük, és pedig szük-
 ségképp csak ellenséges indulatból
 nem ismertük el? 'S mellyek viszont 3) azon
 haszontalanságok, miket mi javaltunk, 's ja-
 valtunk nem hibás meggyőződésből, mellytől
 senki sem ment, hanem szükségképp csak
 pártraszkodás és barátságból?
 De mind ezeket, mint mondánk, nem pusztán
 oda vetve, hanem a' dolog' velejébe ereszkedő

*) A' magokat megnevezettek közül tán az egy
 Warga Istvánról nem tehetni fel, sem
 az egy, sem a' másik indítóokot. Ő dolgok-
 kal harcol, 's álljanak azok, vagy ne. Őt
 éppen azért, szükségképp mellékes ösztö-
 nökkel vádolni nem lehet.

lelkiismeretes részletességgel szépen megismutattva. 'S látja Kd, édes úr, itt a'bökkenő! ez az a' factum, mellyet megállapítani, itt az állítás, mellyet axiómává emelni kell: 's mind azt hűmor és rancor nélkül, észszel 's nem elmével, csapongást kerülő csendes lélekkel; 's ha ez elsül, akkor fog a' közönség Kdnek hinni, akkor nem lesz a' Kd' csevegése petitio principii, akkor, nem bánjuk, mondja ki a' pártot, a' részrehajlást, borítson el akkor ráfogásai' egész záporával; akkor, 's nem elébb, fogott Kd győzni. De minthogy asserenti incumbit proba, míg Ön ezt nem teszi, tagadjuk factumát, nevetjük axiómáját!

A' Kazinczy' szavai' felhozogatását pedig ugyan hagyja el: mit tud Kd Kazinczyval volt viszonyunkról? mit tudja Kd, miben volt e' barátunkkal egész surlódásunk, ki nem sokára, 's kevéssel halála előtt, visszahúzza heveség-sugalta szavait, 's amaz egész szakaszt, melly nekünk is, neki is elég fájdalmat okozott, kitiltotta írásaiból. 'S mit hozagatja fel Kd, hogy Szemere barátunk kikölt egykor — nem is mi ellenünk, mint valótlanul mondja, hanem — Bajza ellen? 'S ha az bizonyít ellenünk, nem bizonyít-e az szintugy mellettünk, hogy Szemere magát az Athenaeum' írói közé jegyeztette? de az effélét Kd „csalfa hallgatással“ szereti mellőzni! 'S midőn jónak látja oda szűrni, hogy Szemere támogatott Kölcsey által, nem azért teszi-e Kd, hogy a' közönséget mystificálja, mint ha Kölcsey nem volna barátunk: Kölcsey, egyik legmunkásb írója lapjainknak? de mit Ön hasonlólag jónak tartott nem tudni! 'S Horvát Istvánt említvén, miért nem magyarázza a' fenforgott kérdés' érdekét? mert pusztán abból, hogy H. I. valaki ellen írt, még nem következik semmi. — 'S lám, míg Ön mind ezeket tisztába nem hozza, igen is jogunk van hinnünk, hogy kettős folyóiratunk' eddigi tartalma kétségen kívülé tette, miképen mi „kiméletlenek“ (t. i. az érdeemes iránt), pasquillansok, pártosok, részrehajlók *nem* voltunk, hanem eleitől fogva, igen is, igazságosak és pártatlanok, méltányosak és kimélők (értsd mindig: az érdeemes iránt), egy szóval hogy a' többi író támadta meg az Athenaeum' szerkesztőit, nem pe-

dig ők az írókat.“ 'S ezt szerénység' megsértése nélkül, tiszta öntudat' bátorságával mondjuk, ha nem olly rikácsoló lármával is, mint bizonyos édes urak' szokása.

Tehát félelem, tehát boszú! 's nem áltanok, nem veszedelmes irány! De hát Kegyedet, drága Csató úr, Kegyedet mi indította fel ellenünk? Némellyek — kik jelen voltak a' m. tudós társaság' teremében, midőn Kd az utolsó választások' alkalmával, a' jobbról első ablakban olly hévvel 's olly élénk tagjártatással mutogatá a' segédjegyzőségre való igényeit, hogy bal könyökével az ablakot is kitörné — némellyek azt hiszik, hogy: boszú! De nem; Kd sokkal okosabb, hogysem nekünk hármacskának tulajdonítaná, miképen harminczhárom szavazótól csak egy voksot kapott! Ez sok ugyan, vagy inkább, igen kevés; de Kd igen jól érezte, hogy ellensége sokkal közelebb áll a Kdhez mint mi, hogy az a' Kd' kebelében lakik — 's azért Kd e' választások után is olly mézes volt irántunk, mint azelőtt! Mi tehát a' Kd' dühének oka? Hit, irány? Nem; Kd azt hiszi mit mi, azt ohajtja mit mi, azt szereti mit mi; Kdet nem meggyőződés a' polgári társaságban, nem elv a' literaturában, nem vélemény az academiában választja el tőlünk: 's Kd ezt szembe' velünk, kikkel hét esztendeig egy helytt élt, arcza' pirulása nélkül nem tagadhatja: ha csak azóta arczai is úgy nem tanultak engedelmeskedni érdekeinek, mint tolla! Vagy talán személyes idegenkedés, bizonyos ellenszenv? Az sem, mert mézesebb társunk nem volt soha; vagy vessen fátyolt a' múltra, midőn beszédei, hangja és tettei ragaszkodást mutatának: de mellyet mi csak azon mértékben viszonzánk, mellyben társi viszony kívánta, kölcsönös szolgálatok követelték 's (hol bízni nem lehet) okosság engedte. 'S e' viszony áll a, midőn Kd már a' Hírnökhöz szegődött, sőt Kd arra még folyvást reményeket is épít — tagadja Kd ezt, ha bírja.

De jött a' kísértés' órája, 's Kd, szokott könnyűségével megrtagadta mit hitt, reménylt, szeretett; 's Kd fölkel, 's ezt kiáltja: Magyarok! ezek dúlnak köztetek, gázolnak, pártoskodnak! látjátok e' perfídiát, e' farizeusi mosolygást! Amoda nézzetek: ott az üdv! 'S oda mutat, hol Munkácsy áll, de ki bajai közt elfeledé az 1835-ki sérelmeket, miket akkor nekünk panaszla; 's oda hol Kunoss, kit Kd magában kaczag. 'S Kd mind ezt bátran teheti, mert hiszen Orosz' szárnyai alatt biztosítva van! De ha jól tudjuk a' dolgot, szemlei alkujok épen Pál' fordulása napján történt, mi Oroszra nézve nem a' legjobb ómen: mert Kdnek az nem kerül semmibe, azon Szemlét, mellyet ma a' Hírnökbe az Athenaeum és hítfelei ellen ír, mihelyt Kd új árverést hirdet, és mi nagy vevő vágygyal találnánk megjelenni, holnap az Athenaeumban a' Hírnök ellen írni. De hagyján! Kdben nem mi csalatkoztunk, kik rég ismertük, hanem az fog, ki elég együgyű volt Kdben hinni és bízni — hacsak a' visszaút örökre el nincsen már vágva.

Tehát nem félelem, nem boszú, nem irány, nem idegenkedés, hanem — a' portefeuille, akármit mondjon Daulnay Sándor! *).

Látja Kd, mintegy ezeket gondoltuk mi úgy titkon 's magunkban, midőn az oratiunculát olvastuk; 's nem is azért közöljük Kddel, hogy azt a' közönség megtudja, ments' isten! hanem csak baráti bizodalmas nyíltsága' viszonzásaul; 's mert régi szabály tartja: úgy és ott felelj, a' hogyan és hol kérdeztetel. 'S így, isten vele, viszonzlátásig.

* * *

Bocsássanak meg igen tisztelt olvasóink, hogy jelen cikkelyünk' hősével volt értekeződésünk miatt, kissé sokáig várakoztatuk; 's már most az ív is betelvén, a' tárgyhoz csak a' jövő számban mehetünk által.

(Folytatjuk).

*) L. idei Athen. II. 4. szám, 69. szelet, és Hírnök, 59. szám. 3-d. lap.